

- Sinua ei saa ottaa säilöön vain siksi, että olet ilman huoltajaa vieraassa maassa. Jos rikot lakia, on sinua kohdeltava samoin kuin maassa pysyvästi asuvia lapsia.
- Perheesi jäljittämiseen tulisi ryhtyä vain, jos haluat sitä ja vain, jollei se vaaranna sinun tai perheesi turvallisuutta. Etsintää tulisi tehdä vain tähän tarkoitukseen erikoistuneiden tahojen toimesta.
- Paikka, johon sinut sijoitetaan asumaan, tulee valita sen mukaan, mikä on parasta juuri sinulle. Sinulla pitäisi olla mahdollisuus asua perheessä, mutta sinun saattaa myös olla parempi asua muiden ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kanssa ryhmäkodissa, jossa on teistä huolehtivia aikuisia. Sinua ei saa sijoittaa asumaan aikuisille tarkoitettuun paikkaan. Sinulla on oikeus käydä lääkärissä, päästä sairaalaan ja käydä koulua, aivan kuten muillakin maassa asuvilla lapsilla. Nuorilla pitäisi olla valmiuksiensa mukaan mahdollisuus tehdä työtä, osallistua valmennuskursseille tai saada sosiaalipalveluja, kuten kaikilla muillakin nuorilla.
- Sinua koskevissa asioissa tulee aina toimia lapsen edun mukaisesti, eli ajatella juuri sinun parastasi. Tämä on pääsääntö, jonka mukaan on päätettävä maahan jäämisestäsi. Jos täytät 18 vuotta sillä aikaa, kun tilannettasi arvioidaan, tulee päätöksen edelleen pohjautua siihen, että olit tullessasi alaikäinen.
- Sinun tulee saada maksutonta oikeusapua turvapaikanhakuun ja oleskeluoikeuteen liittyvissä asioissa.
- Vain sellaisten ihmisten tulee tehdä sinua koskevia päätöksiä, jotka tuntevat turvapaikanhakuun ja oleskeluoikeuteen liittyvät asiat sekä lasten oikeudet. Sinulla on oikeus valittaa päätöksestä, jos se ei ole mielestäsi tehty oikein. Jos sinun on tavattava viranomaisia, saat ottaa mukaan lakimies tai jonkun muun, johon luotat. Sinun tulee saada kertoa luottavaisin mielin, mitä sinulle on

tapahtunut, halutessasi ehkä myös kirjoittamalla tai piirtämällä.

- Kun viranomaiset tekevät päätöstä, on heidän otettava huomioon ikäsi ja se, että sinun voi olla vaikea kertoa menneisyydestäsi ja perheestäsi. Viranomaisten pitäisi antaa sinun jäädä maahan, jos he eivät voi olla varmoja siitä, että olisit turvassa kielteisen päätöksen saatuasi.
- Sinut vastaanottaneen valtion tulee auttaa sinua olemaan jälleen yhdessä perheesi kanssa, jos tämä on sinun parhaaksesi ja turvallista sinulle.
- Sinun pitäisi saada jäädä maahan, jos se on sinulle parasta. Esimerkiksi jos sinun ei ole turvallista palata kotimaahasi tai siellä ei ole ketään huolehtimassa sinusta, ei ole sinun etusi mukaista palata. Sinua tulee auttaa uuden elämän aloittamisessa uudessa maassa.
- Sinun tulee palata kotimaahasi tai toiseen maahan vain, jos se on sinulle parasta. Jos näin käy, jonkun sinulle tutun ja luotettavan tulisi saattaa sinut perille. Ennen lähtöä tulee viranomaisten varmistaa, että paluu on turvallista ja sinusta huolehditaan perillä, koska olet vielä lapsi.

Lisätietoja:

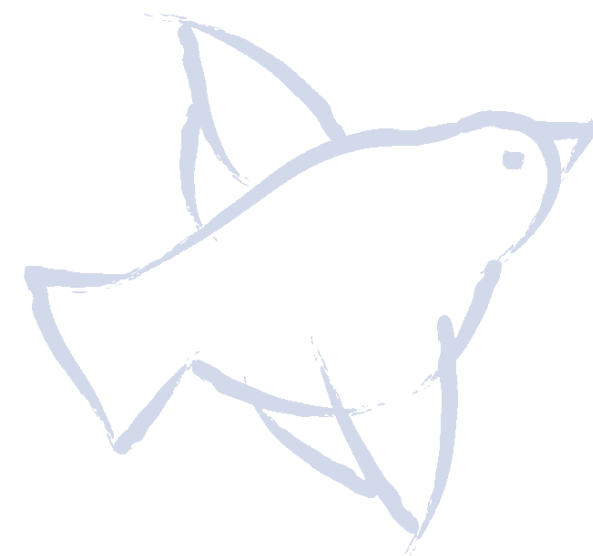
Separated Children in Europe Programme

SCEP on ilman huoltajaa tulleiden lasten asioita käsittelevä järjestöverkosto. Suomessa kumppanina on Lastensuojelun Keskusliitto.
www.separated-children-europe-programme.org

With financial support from
the EC Daphne III Program

Suosituksset ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kohtelussa

SCEP YOUTH NETWORK

&

Separated Children in Europe Programme

Esitteen teksti perustuu julkaisuun
Statement of Good Practice, 2009

Ilman huoltajaa tullut lapsi (engl. separated child) on vieraassa maassa ilman vanhempiaan tai tuttua aikuista, joka huolehtisi hänestä. On monia syitä, miksi lapsi on joutunut jättämään kotimaansa: hän hakee esimerkiksi turvapaikkaa tai mahdollisuutta parempaan elämään köyhyydestä ja kurjuudesta. Voi myös olla, että joku aikuinen yrittää saada itselleen hyötyä lapsen kustannuksella, hyväksikäyttää tätä jollain lailla. Olipa lähdön syy mikä tahansa, kaikki nämä lapset tarvitsevat suojelua.

Euroopassa on perustettu verkosto, jossa erilaiset järjestöt tekevät yhteistyötä puolustaakseen ilman huoltajaa tulleiden lasten oikeuksia: Separated Children in Europe Programme (SCEP). Sen yhteydessä toimii myös nuorten oma verkosto.

Tämä esite kertoo, miten ilman huoltajaa tulleita lapsia pitäisi kohdella SCEP:n mukaan. Ehkä se ei välttämättä vastaa juuri sinun kokemuksiasi, mutta suosittelemme, että tutustut oikeuksiisi, jotka kuuluvat sinulle lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti (www.unicef.org).

Voit tutustua tähän esitteeseen myös yhdessä edustajasi tai jonkun muun luotettavan henkilön kanssa.

Tärkeitä periaatteita niille aikuisille, jotka huolehtivat sinusta tai joiden kanssa olet tekemisissä maahanmuuttoosi liittyvissä asioissa

- Aikuisten on huolehdittava siitä, että kaikki tehdään sinun parhaaksesi. Jokainen lapsi on erilainen, ja se mikä on hyvää yhdelle, ei välttämättä ole sitä toiselle.
- Sinulla on oikeus elämään. Mistä tahansa maasta olet tullut, on sinut vastaanottaneella valtiolla velvollisuus huolehtia turvallisuudestasi, perustarpeistasi ja kehityksestäsi.
- Sinua ei saa kohdella eriarvoisesti tai epäoikeudenmukaisesti siksi, että tulet toisesta maasta.

- Sinulla on oikeus sanoa mielipiteesi itseäsi koskevasta asiasta, ja aikuisten on otettava mielipiteesi huomioon tehdessään sinua koskevia päätöksiä. Voi olla, että tarvitset apua mielipiteidesi selittämisessä aikuisille.
- Sinulle on kerrottava oikeuksistasi ja velvollisuuksistasi sekä siitä, saatko jäädä maahan ja mitä sinulle tapahtuu. Tämä tulee tehdä sellaisella tavalla ja sillä kielellä, että ymmärrät, mitä sinulle kerrotaan.
- Sinun tulee saada tulkin apua aina kun tarvitset. Aikuisten on huolehdittava siitä, että tulkki puhuu samaa kieltä kuin sinä, ja että ymmärrät mistä puhutaan.
- Aikuisten on varmistettava, ettei henkilökohtaisista asioistasi puhuta ulkopuolisille, ellei se ole tarpeen sinun tai jonkun toisen lapsen turvallisuuden takia.
- Sinun tulee saada ylläpitää kulttuuriasi ja äidinkieltäsi, ja harjoittaa uskontoasi.
- Maahanmuuttoosi liittyviä asioita hoitavien tulee tehdä yhteistyötä, jotta päätökset tehtäisiin sinun parhaaksesi.
- Aikuisten, joiden kanssa olet tekemisissä, täytyy kunnioittaa kulttuuritaustaasi, osata puhua sinulle ja kysyä kysymyksiä niin, ettei se ole sinulle epämiellyttävää.
- Kun aikuiset tekevät sinua koskevia päätöksiä, heidän tulee ajatella pitkäjänteisesti, jotta sinun on helpompi suunnitella tulevaisuuttasi.
- Sinua koskevat päätökset on tehtävä viipymättä, mutta kuitenkin kunnolla harkiten.

Oikeutesi ilman huoltajaa tullessa lapsena

- Sinulla on oikeus hakea turvapaikkaa, ja sinun tulee saada jäädä maahan ainakin siksi aikaa, kun hakemustasi käsitellään. Lapsilla ja aikuisilla voi olla eri syitä suojelun tarpeeseen.

- Myös jos et hae turvapaikkaa, sinun tulisi saada jäädä maahan kunnes päätetään, mikä olisi sinulle parasta.
- Valtioiden tulee suojella sinua varsinkin, jos sinut on pakotettu maahan ja sinua kiristetään tekemään jotain, mikä olisi sinulle haitallista ja lain vastaista. Jos sinulle on kuitenkin tapahtunut näin, sinua ei saa kohdella kuin olisit itse tehnyt rikoksen. Sinua ei saa myöskään painostaa auttamaan näiden rikollisten kiinni saamisessa, jotta saisit jäädä maahan. Sinun on saatava jäädä joka tapauksessa, kunnes päätetään, mikä olisi sinulle parasta.

Kuinka sinua pitäisi kohdella ja kuinka sinusta pitäisi huolehtia

- Kun saavut valtion rajalle, sinun täytyy saada ylittää se ja saapua uuteen maahan.
- Rajavartioiden tulee tunnistaa, että olet ilman huoltajaa tullut lapsi ja näin oikeutettu erityiseen suojeluun.
- Sinulle tulee nimetä edustaja, joka on mukana kaikissa sinua koskevissa päätöksissä. Edustajan tehtävä on auttaa sinua tulemaan kuulluksi ja varmistaa, että saat kaikki sinulle kuuluvat palvelut. Edustaja huolehtii yhteydenpidosta viranomaisiin ja ennen kaikkea varmistaa, että päätökset tehdään sinun parhaaksesi.
- Viranomaisten uudessa maassa tulee tietää, että olet saapunut maahan. Heidän on myös tiedettävä taustastasi, jotta saat suojelua ja sinusta voidaan pitää huolta. Viranomaisten on keskusteltava kanssasi tilanteestasi ja tämä tulee tehdä niin, että voit tuntea olosi luottavaiseksi. Voit ottaa keskusteluun tuekseeni jonkun, johon luostat.
- Jos kertomaasi ikää ei uskota, sinun ei tarvitse suostua viranomaisten ehdottamiin lääketieteellisiin toimenpiteisiin ikäsi selvittämiseksi. Ikätesteillä ei saada tarkkaa tietoa iästasi. Jos viranomaiset ovat epävarmoja iästasi, tulisi heidän kohdella sinua alaikäisenä.